

УДК 372.881.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/46-1-27>

Світлана БОЙКО,

orcid.org/0000-0002-0541-0215

старший викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

(Харків, Україна) svitlanazagreba7@gmail.com

Олена ГАВРИЛОВА,

orcid.org/0000-0001-9450-9147

старший викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

(Харків, Україна) jelena8673@gmail.com

Валентина ПРЯНИЦЬКА,

orcid.org/0000-0001-6710-5227

старший викладач кафедри іноземних мов

Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

(Харків, Україна) Pryanicka.v.v@gmail.com

РОЛЬ ДИНАМІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТА У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Питання вивчення ролі динамічної взаємодії викладачів та студентів не втрачає актуальності з часом і є таким же своєчасним на теперішньому етапі розвитку сучасних способів навчання. Вирішення цієї проблеми є складним завданням через відсутність універсальних рекомендацій. Безперечно, ефективність процесу багато в чому визначається умінням кожного конкретного викладача організувати педагогічне спілкування.

Успішність навчання іноземної мови великою мірою залежить від взаємодії викладача та студента. Взаємодія передбачає порозуміння, що є психологічною основою співпраці на занятті. Відсутність порозуміння може привести до серйозних проблем вивчення самого предмета, тому навіть тоді, коли викладач має добру професійну підготовку, гарно володіє методикою викладання предмета, результативність навчання може бути мінімальною через те, що у нього не складаються відносини зі студентами. Для того щоби правильно будувати своє спілкування з аудиторією, викладачу насамперед необхідно розуміти психологічні особливості кожного конкретного студента.

Зауважено, що педагогічна майстерність викладача полягає в тому, щоби побачити своєрідність кожного студента, бути уважним до його сприйняття, всього комунікативного процесу, що відбувається на занятті. Вміння своєчасно та правильно реагувати на поведінку студентів, зчитувати їхнє ставлення до предмета та викладача створює сприятливу для навчання іноземної мови атмосферу на занятті. Важливим є також уміння викладача уникати стереотипів з організації взаємодії зі студентами. Це вкрай необхідна компетенція саме для викладання іноземних мов.

Чільне місце у статті посідає розгляд методичних засад комунікативного методу як одного з найефективніших методів навчання іноземних мов. Також приділено увагу використанню модульної системи та проєктної методики у процесі вивчення мов.

Відомо, що ефективність процесу багато в чому визначається умінням викладача організувати педагогічне спілкування, адже процес навчання будь-якому предмету, а іноземної мови особливо, розуміється не як індивідуальна робота студента з навчальним матеріалом, із предметом навчання, а як особливим чином організоване спілкування. Важливою функцією такого спілкування на занятті є встановлення взаємодії викладача та студента, а також студентів один з одним.

У статті проаналізовано роль динамічної взаємодії викладача та студентів саме під час вивчення іноземної мови. Розглянуто етапи проведення занять та завдання кожного з них. Надано конкретні практичні рекомендації викладачам щодо поліпшення цієї роботи.

Ключові слова: іноземні мови, взаємодія, спілкування, спільна діяльність, взаєморозуміння, комунікативна методика.

Svitlana BOIKO,*orcid.org/0000-0002-0541-0215**Senior Lecturer at the Foreign Languages Department
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv
(Kharkiv, Ukraine) svitlanazagreba7@gmail.com***Olena HAVRYLOVA,***orcid.org/0000-0001-9450-9147**Senior Lecturer at the Foreign Languages Department
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv
(Kharkiv, Ukraine) jelena8673@gmail.com***Valentina PRYANITSKA,***orcid.org/0000-0001-6710-5227**Senior Lecturer at the Foreign Languages Department
O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv
(Kharkiv, Ukraine) Pryanickaya.valentina@gmail.com*

THE ROLE OF DYNAMIC INTERACTION BETWEEN TEACHER AND STUDENT IN THE STUDY OF FOREIGN LANGUAGES

The question of studying the role of dynamic interaction of teachers and students does not lose relevance over time and is so at the present stage of development of modern teaching methods. Solving this problem is a difficult task due to the lack of universal recommendations. Undoubtedly, the effectiveness of the process is largely determined by the ability of each teacher to organize pedagogical communication.

The success of learning a foreign language largely depends on the interaction of teacher and student. Interaction involves understanding, which is the psychological basis of cooperation in the classroom. Lack of understanding can lead to serious problems in studying the subject itself. Therefore, even if the teacher has good professional training, good command of teaching methods, the effectiveness of training may be minimal due to the fact that he does not have a relationship with students. In order to properly build their communication with the audience, the teacher must first understand the psychological characteristics of each student.

The pedagogical skill of the teacher is to see the uniqueness of each student, to be attentive to his perception, to the whole communicative process that takes place in the classroom. The ability to respond in a timely and correct manner to the behavior of students, to read their attitude to the subject and to the teacher creates a favorable atmosphere for learning a foreign language in class. The teacher's ability to avoid stereotypes about the organization of interaction with students is also important. This is an extremely necessary competence for teaching foreign languages.

A prominent place in this article is devoted to the methodological principles of the communicative method as one of the most effective methods of teaching foreign languages. Attention is also paid to the use of modular system and project methodology in the process of language learning.

It is known that the effectiveness of the process is largely determined by the teacher's ability to organize pedagogical communication. After all, the process of learning any subject, and a foreign language in particular, is understood not as an individual student's work with educational material, with the subject of study, but as a specially organized communication. An important function of such communication in the classroom is to establish interaction between teacher and student, as well as students with each other.

The article analyzes the role of dynamic interaction between teacher and students during the study of a foreign language. The stages of classes and tasks of each of them are considered. Specific practical recommendations were given to teachers to improve this work.

Key words: *foreign languages, interaction, communication, joint activity, mutual understanding, communicative technique.*

Постановка проблеми. Останнім часом у суспільстві змінилися вимоги до знання іноземної мови, зокрема під впливом законодавчих документів Ради Європи у сфері мовної політики. Знання та вільне використання другої (іноземної) мови є нормою сьогодення. Це завдання може бути вирішено у межах інтегрованого навчання із застосуванням комунікативної методики. Отже, постає проблема взаємодії викла-

дачів та студентів. Вирішити її дуже складно, оскільки немає універсального практичного підходу до викладання іноземних мов. Взаємодія викладача та студента у процесі створення мовного середовища як виду комунікативного простору під час вивчення іноземних мов є вкрай актуальною, тому тема дослідження потребує подальшого вивчення та розвитку відповідно до вимог сьогодення.

Мета статті полягає у вирішенні таких завдань:

1) розглянути питання взаємодії викладача та студентів під час вивчення іноземних мов із зосередженням уваги на їхній спільній діяльності;

2) висвітлити застосування комунікативної методики, головною метою якої є подолання мовного бар'єру в студентів у практиці спілкування;

3) розробити пропозиції для викладачів щодо організації взаємодії зі студентами на різних етапах заняття.

Аналіз досліджень і публікацій. Публікації з тематики нашого дослідження демонструють зміни в освітньому процесі, а також методах навчання іноземної мови. Теоретичний аналіз праць вітчизняних та зарубіжних лінгвістів підтверджує, що провідним принципом навчання іноземної мови є динамічна взаємодія у ситуації спілкування із застосуванням комунікативно-пізнавальних завдань (Бацевич, 2003; Мороз, 2014).

Значна частина науковців розглядає навчання іноземної мови із застосуванням комунікативного підходу, гри, модульного принципу, методу проєктів, тобто всіх видів та методів інноваційного навчання (Водяницька, 2011). Актуальність такого підходу пов'язана з модернізацією процесу навчання іноземної мови з використанням комунікативної методики та електронних комунікацій, що є важливою умовою інтеграції студентів у міжнародне середовище. Інноваційні методи навчання іноземної мови також розглядають взаємодію методів навчання та рівнів підготовки студентів через комунікативні види діяльності та оволодіння іншомовною культурою у процесі міжкультурної комунікації (Стойко, 2011; Руденко, 2016).

Аналіз робіт зарубіжних дослідників у цьому напрямі дає змогу уявити процес навчання іноземних мов як цікаву, захоплюючу діяльність. Зокрема, це прослідковується на прикладі розгляду гіпотез американського лінгвіста С. Крашена щодо переваг ефективності процесу засвоєння іноземних мов порівняно з процесом їх вивчення (Krashen, 2020).

Спираючись на проаналізовані джерела, вважаємо, що найбільш актуальним у межах вивчення динамічної взаємодії викладача та студентів є використання комунікативного підходу в навчанні іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. В історії викладання іноземної мови існувало безліч методів, кожен із яких змінювався іншим через недоліки. Результати досліджень, спрямовані на пошук нових методів навчання іноземної мови, дають змогу стверджувати, що комунікативний метод є

одним із цікавих та ефективних, оскільки в його основі лежать ідеї комунікативної лінгвістики, концепції розвитку особистості у діалозі культур, які визначають кінцеву мету навчання іноземної мови, а саме оволодіння іншомовною культурою у процесі міжкультурної комунікації. Загалом необхідно підкреслити, що мовна спрямованість і подолання мовного бар'єру через практику спілкування визначають завдання цього процесу.

Особливість методу полягає у спробі наблизити процес навчання мови до процесів реальної комунікації та оволодіння іншомовною культурою, оскільки рівень іншомовної грамотності є показником цивілізованості суспільства. Він широко використовується з розширенням інформаційно-комунікативних технологій, зокрема Інтернету, у практиці мовної діяльності.

Для досягнення означеної мети викладач має зорієнтуватися у різноманітті сучасних підходів до викладання іноземної мови та вибрати оптимальний варіант з урахуванням потреб студентів, їх індивідуальних особливостей, рівня мовної підготовки та мети навчання, тобто оптимальним чином вибудувати процес динамічної взаємодії на заняттях.

Відповідно до комунікативного методу, студенти повинні спілкуватися на занятті іноземною мовою. Щоб досягти успіху в цьому напрямі, їм слід навчитися думати мовою, що вивчається, у реальних ситуаціях у міжкультурному спілкуванні, оскільки адекватна мовленнєва поведінка вимагає не лише знання мови, але й національного менталітету країни, мова якої вивчається (Лепьохіна, 2014).

Звідси випливає, що процес розуміння передбачає активність особистості, внаслідок якої суб'єкт-об'єктні відносини в освітньому процесі поступаються взаємодії у взаємозалежній діяльності студентів та викладача, спрямованій на досягнення спільної мети. З розвитком теорії комунікативного навчання, орієнтованого на мовленнєву діяльність, принципи навчання починають змінювати акцент у бік реального спілкування і впливати на динамічність та ефективність навчального процесу (Коваль, 2010).

Ще один популярний напрям – це модульне навчання, яке визначає модуль як обсяг змісту відомостей, фактів, вправ та завдань з іноземної мови. Практика використання цього методу дає змогу стверджувати, що одним із комунікативних підходів у процесі навчання іноземної мови за неоднакової підготовленості до засвоєння знань є модульний принцип, який забезпечує розподіл мовної інформації з урахуванням базових знань

студентів та демонструє результати засвоєння знань. Сьогодні модульна система широко застосовується у викладанні іноземної мови.

Використання модульно-блокової технології вдосконалює процес засвоєння знань, а модульний принцип сприяє реалізації комунікативного підходу в межах викладання іноземної мови, оскільки за неоднакової підготовленості студентів до засвоєння знань з іноземної мови варто створювати різнорівневі модульні програми з освоєння іноземної мови (Кочерган, 2003).

Проектна методика дає змогу залучати студентів до дослідницької діяльності. Основою методу іншомовного проекту є зміст навчання іноземної мови, що приводить до комунікативної компетенції студента. Проектна методика дає змогу удосконалити комунікативні навички, розвивати мотивацію до вивчення мови. У зв'язку з цим необхідною є організація практичних занять, на яких би відпрацьовувалися мовленнєві навички у режимі інтерактивного спілкування. Не менш важливим є метод проектної діяльності, який передбачає максимальне зближення процесу навчання з процесом мовної комунікації.

Отже, можна вважати, що об'єднання цих чинників веде до формування професійного спілкування викладача зі студентами, подолання мовного бар'єру через пізнавальні комунікативні дії. Проект забезпечує можливість індивідуалізації мовної освіти, що підвищує ступінь засвоєння матеріалу та адаптує його до потреб студентів.

Варто зазначити, що проектна методика забезпечує розвиток комунікативних навичок, тобто вміння спілкуватися вільно на тему проекту. Звідси випливає, що потрібно проводити практичні заняття, у яких відпрацьовувалися б навички мовного спілкування. Аналіз підходів та методів комунікативного навчання розкрив широкий потенціал методу проектів на вирішення поставленого завдання. У зв'язку з цим варто зазначити, що проектна форма роботи є однією з актуальних технологій вивчення іноземних мов та має включати елементи ігрової, пізнавальної, комунікативної та творчої діяльності.

Ефективно, коли за підсумками проекту студенти представляють та обговорюють результати своєї діяльності, що сприяє розвитку не лише навичок говоріння, але й аналізу презентації, аргументації та критичного мислення, а також зростання мотивації та інтересу до вивчення іноземної мови.

Важливо зазначити, що результативними є заняття, які націлені на динамічну взаємодію викладача і студента через комунікативні види

діяльності, такі як проекти та рольові ігри, інтерактивні вправи, дискусії, коли викладач виступає як помічник, друг, порадник та партнер.

У межах дослідження підкреслимо роль гри як своєрідного прийому навчання, одного з найкращих інструментів подолання шаблонності у роботі викладача. Доцільність використання ігрових ситуацій на занятті пов'язана з тим, що, по-перше, гра викликає і підтримує інтерес до вивчення іноземної мови; по-друге, гра сприяє створенню мовного середовища; по-третє, згідно з дослідженнями С. І. Пассова, у пам'яті студентів залишається приблизно 90% того, що вони роблять під час гри, порівняно з іншими видами діяльності (Пассов, 2001).

При цьому гра надає допомогу у подоланні почуття скутості, невпевненості у собі. Завдання викладача полягає в тому, щоби підготувати до заняття різні варіанти так званих мовних образів, тобто фраз, використовуючи які, студенти зможуть виконати завдання. Важливими для викладача на такому занятті є такі моменти:

- 1) необхідно ініціювати та підтримувати інтерес у студентів до гри;
- 2) слід демонструвати власну зацікавленість у процесі, працювати емоційно;
- 3) необхідно звести до мінімуму розважальний характер гри і зробити її максимально ефективною.

До переваг описаного методу необхідно віднести ретельне розроблення методики проведення занять, оскільки однією з основних його засад є мовленнєва спрямованість навчання та уявлення про іншомовну освіту як процес передачі іншомовної культури.

Далі з'ясуємо, у чому ж полягає спільна діяльність на заняттях з вивчення іноземної мови. Для цього необхідно проаналізувати схему навчальної діяльності та, відповідно, схему спілкування викладача і студента на кожному етапі заняття. Перш за все, взаємодія – це спільна діяльність.

Будь-яке заняття включає такі етапи, як організаційний, навчальний, тренувальний і контрольний. Кожному етапу заняття відповідають певні дії викладача та студентів.

Перший етап (організаційний) передбачає входження в атмосферу заняття.

Дії викладача на цьому етапі є такими: формування готовності до заняття, повідомлення студентам цілей і завдань майбутньої діяльності, введення в коло питань, що розглядатимуться на занятті.

Дії студентів є такими: входження в атмосферу заняття, що створюється викладачем, усвідомлення цілей і завдань майбутньої діяльності.

На другому етапі (навчальному) викладачі знайомлять студентів із навчальним матеріалом та діями щодо його реалізації. Студенти усвідомлюють навчальний матеріал та способи взаємодії з ним, усвідомлюють мотиви та завдання діяльності.

На третьому етапі (тренувальному) відбувається практичний тренінг у використанні навчального матеріалу задля формування вмінь та навичок. Студенти активно використовують матеріал, що вивчається, застосовують його в нових ситуаціях, з новими цілями.

На четвертому етапі (контрольному) відбуваються закріплення та оцінювання. Викладачі озвучують проміжні результати, підсумки роботи на занятті. Студенти усвідомлюють результати виконаної роботи, здійснюють самооцінку діяльності у межах кожного компонента заняття.

Ефективність навчання іноземної мови повною мірою залежить від того, наскільки узгодженими є дії викладача та студента на кожному конкретному етапі заняття. Якщо зв'язки між діяльністю викладача та діяльністю студентів порушуються, то порушується взаємодія між ними, що негативно позначається на освітньому процесі.

Аналізуючи діяльність на заняттях, доходимо висновку, що окремі студенти не звикли старанно працювати, не вміють аналізувати. Звідси випливає неузгодженість їхньої діяльності, отже, очевидна проблема взаємодії викладача і студента. Проте помилково причиною вважати лише ставлення студентів, забуваючи про головну роль викладача. Саме викладачі, часто не усвідомлюючи того, є причиною такої неузгодженості. Це відбувається через те, що їхні дії не співвідносяться із завданнями кожного етапу заняття, змістом діяльності студентів та формами її організації, тобто інструментами вивчення мови.

Отже, особливий інтерес щодо вирішення питань динамічної взаємодії викладача та студентів викликає вибір способів визначення індивідуальних інструментів вивчення іноземної мови. Орієнтовний алгоритм розв'язання цієї педагогічної задачі запропоновано на рис. 1.

Далі пропонуємо конкретні рекомендації, що допоможуть з'ясувати, які дії викладача сприяють динамічній взаємодії зі студентами на кожному етапі заняття з іноземної мови, а які її порушують.

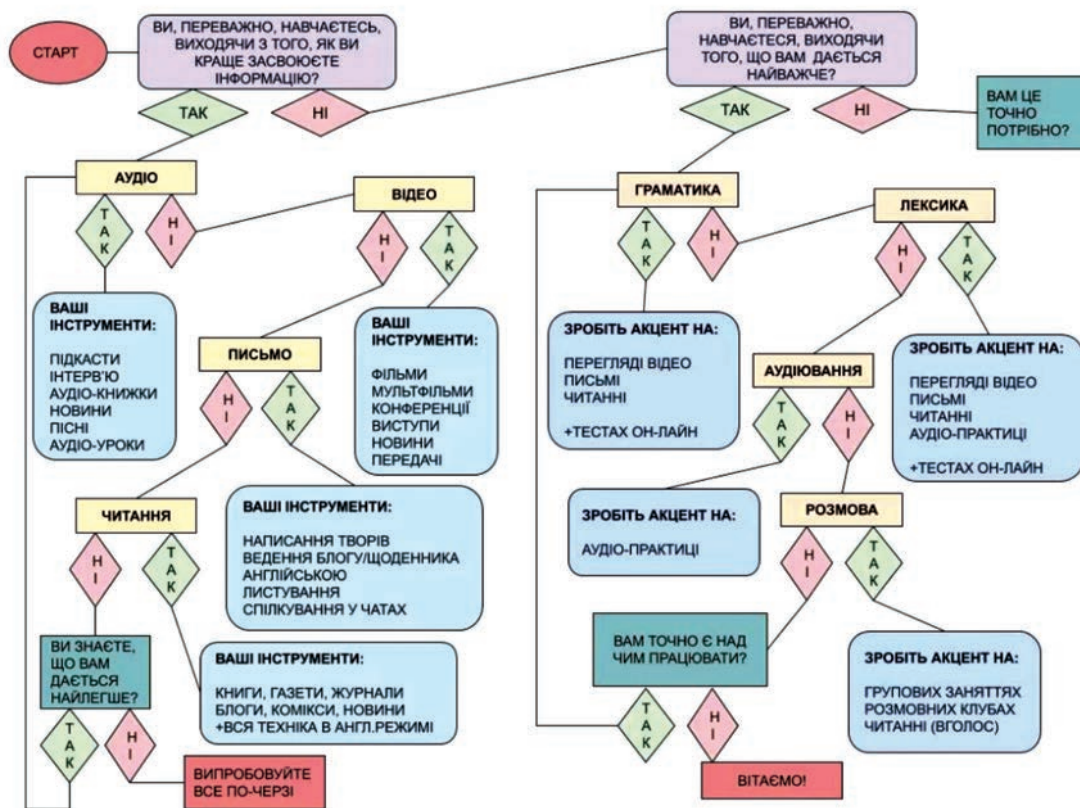

Рис. 1. Способи визначення індивідуальних інструментів вивчення іноземної мови

Джерело: складено авторами на основі джерела (Методики вивчення англійської)

Дії викладача, що сприяють динамічній взаємодії зі студентами на I етапі заняття, є такими:

1) створення такої ситуації, в якій студенти починають відчувати та усвідомлювати потребу у придбанні нових знань, навичок та вмінь;

2) використання матеріалу, спорідненого з особистим досвідом студентів, такого, який мотивує майбутню діяльність студентів;

3) спрямованість на передачу свого позитивного емоційного стану, яка виражається відповідною інтонацією, мімікою, жестами; викликає у відповідь позитивні емоції у студентів.

Порушують взаємодію зі студентами на I етапі такі дії викладача:

1) спрямованість на підтримання дисципліни в аудиторії на початку заняття, з'ясування питань, що прямо не стосуються теми заняття;

2) стандартний початок занять (наприклад, проведення лексичної зарядки, яка без змін повторюється кожного заняття з року в рік).

Дії викладача, які сприяють динамічній взаємодії зі студентами на II етапі заняття, є такими:

1) створення у студентів уявлення, в яких ситуаціях використовується матеріал, що вивчається, для вирішення яких завдань його можна застосувати;

2) забезпечення усвідомлення студентами навчального матеріалу з опорою на різні наочні засоби;

3) доступність викладу теми, оптимальне дозування навчального матеріалу;

4) проведення цікавого за формою контролю розуміння почутого чи прочитаного.

Порушують взаємодію зі студентами на II етапі заняття такі дії викладача:

1) відсутність спрямованості ознайомлення на осмислення усіма студентами навчального матеріалу (зразки слів, фраз);

2) показ наочності без її різноманітного використання;

3) формальний контроль розуміння навчального матеріалу окремими студентами, а не всією групою.

Дії викладача, які сприяють динамічній взаємодії зі студентами на III етапі заняття, є такими:

1) постановка різноманітних, щоразу нових, таких, що поступово ускладнюються, завдань у різних ситуаціях;

2) використання форм роботи, що сприяють прояву ініціативи студентів, викликають інтерес;

3) позитивне оцінювання діяльності студентів під час роботи з матеріалом;

4) врахування реальних можливостей кожного студента, що дає змогу давати їм завдання диференційованого рівня складності;

5) використання засвоєного навчального матеріалу разом із новим матеріалом, у нових ситуаціях, з новими мовними завданнями;

6) стимулювання студентів щодо вираження свого ставлення до почутого, прочитаного;

7) використання парних, групових та колективних форм роботи.

Порушують взаємодію зі студентами на III етапі заняття такі дії викладача:

1) постановка завдань, які не мають навчальної цінності;

2) використання прийомів, які не є результативними (наприклад, заучування текстів напам'ять);

3) відсутність урахування особистісних особливостей студентів, різного рівня їх базової підготовки, різних інтелектуальних можливостей, інтересів;

4) підміна активності студентів своєю активністю;

5) відсутність різноманітних стимулів до спілкування;

6) дії, які не спонукають студентів висловлювати своє ставлення до почутого, прочитаного, побаченого;

7) відсутність заохочення, ініціативи та самостійності студентів;

8) переважне використання фронтальних форм роботи в аудиторії.

Дії викладача, які сприяють динамічній взаємодії зі студентами на IV етапі заняття, є такими:

1) вироблення у студентів правильних та об'єктивних критеріїв оцінювання своєї діяльності у процесі підбиття підсумків;

2) знайомство студентів із вимогами до їхніх знань, навичок та вмінь, критеріями оцінювання;

3) регулярність проведення контролю;

4) умотивованість будь-якої оцінки;

5) використання різноманітних словесних оцінок, підбадьорюючих фраз;

6) стимулювання позитивного ставлення студентів до роботи однокурсників шляхом залучення їх до оцінювання відповідей;

7) розгляд матеріалу для домашнього завдання, розставлення акцентів на головному задля успішного оволодіння предметом.

Відсутність вищезазначених дій порушує взаємодію викладача та студентів на останньому етапі заняття.

Крім цього, успішність навчання іноземної мови залежить не тільки від спільної узгодженої діяльності викладача та студента. Велику роль відіграє також порозуміння між ними. Саме порозуміння є психологічною основою співпраці на занятті, тому навіть якщо викладач має хорошу

професійну підготовку, добре володіє методикою викладання предмета, продумує кожен етап заняття, ефект навчання може бути мінімальним через відносини, що неправильно складаються між ним і студентом.

Отже, не можна недооцінювати цей фактор, оскільки його відсутність може привести до серйозних проблем у вивченні предмета. Важливо правильно вибрати стиль спілкування. Неприпустимо використовувати в роботі з аудиторією авторитарно-імперативні методи спілкування, оскільки в такому разі викладач вбачає своє основне завдання лише у забезпеченні засвоєння студентами програмного матеріалу, не зважає на зворотню реакцію аудиторії. Це створює напруженість у відносинах між викладачем і студентами, нерідко приводить до конфліктів.

Якщо ж викладач вибирає творчу діяльність на основі партнерства, що виявляється у взаємозв'язку та взаєморозумінні учасників навчання, у вираші будуть і викладач, і студент.

Показниками успішності динамічної взаємодії варто вважати високу позитивну мотивацію студентів, творчу активність, здатність до співпраці, самостійність та ініціативність.

У такому разі викладач на занятті є консультантом, помічником. Студенти ж завдяки сприятливим міжособистісним відносинам не бояться зробити помилку, бути незрозумілими, висловити свою думку, а відчувають психологічний комфорт.

Логічно постає питання втілення вищезазначених позитивних стилів спілкування у практиці. Задля правильної побудови взаємодії зі студентами викладачу насамперед необхідно розуміти психологію колективу та кожного конкретного студента.

Педагогічна майстерність викладача полягає в тому, щоби враховувати своєрідність кожного студента, бути уважним до всього, що відбувається на занятті, своєчасно та правильно реагувати на поведінку студентів, їхнє ставлення до предмета та викладача.

Висновки. Таким чином, реаліями нового часу стає завдання практичного оволодіння мовою як засобом міжкультурного спілкування, оскільки рівень іншомовної грамотності є показником цивілізованості суспільства. У зв'язку з цим використання комунікативного підходу у викладанні іноземної мови є актуальним у подоланні мовного бар'єру в процесі реальної комунікації. Необхідно зазначити, що використання в освітньому процесі онлайн-ресурсів для практики мовлення є загальною тенденцією та перспективним напрямом комунікативної методики.

Отже, в умовах глобалізації та інтеграції освітнього процесу важливо зазначити пріоритет комунікативного методу, відповідно, динамічної взаємодії студентів та викладача у сучасній освіті та його активне використання у межах викладання іноземної мови.

Наведене дає змогу дійти висновку про актуальність та результативність використання під час навчання іноземних мов комунікативного підходу, котрий включає систематичне застосування онлайн-ресурсів, ігрових завдань, можливість використовувати Інтернет для практики мовлення, вибору автентичних матеріалів для обговорення та перегляду, індивідуальний підхід до студентів, запровадження творчих завдань із використанням інноваційних технологій. Використовуючи комунікативний підхід до навчання іноземної мови, можемо простежити, як викладач ініціює динамічну взаємодію з групою студентів та допомагає подолати бар'єри на шляху навчання через спілкування.

Так, в умовах інтегрованого навчання методика викладання іноземної мови продовжує розвиватися із впровадженням сучасних інноваційних технологій. Завдяки різноманіттю форм та принципів розвитку мовної діяльності комунікативний метод стає змістовною основою динамічної взаємодії студентів та викладача у процесі навчання іноземних мов і дає змогу вивести процес вивчення мови на якісно новий рівень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. Нариси з комунікативної лінгвістики : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 281 с.
2. Водяницька І. І. Модель науково-методичної роботи випереджаючій освіти для сталого розвитку. 2011. URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/25047 (дата звернення: 07.12.2021).
3. Коваль Л. М. Формування у студентів немовних вищих навчальних закладів англomовної професійно орієнтованої мовної компетенції. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.4. С. 318–321.
4. Кочерган М. В. Мовознавство на сучасному етапі. *Дивослово*. 2003. № 5. С. 24–29.
5. Лепьохіна М. В., Снісаревська Ю. Б. Психолінгвістичні особливості контролю в оволодінні іншомовним мовленнєвим мисленням. *Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2014. Вип. 45. С. 158–164.

6. Мороз Т. О. Формування іншомовної професійної компетентності у процесі підготовки майбутніх фахівців. *Соціум. Наука. Культура* : матеріали конференції (28–30 січня 2014 року).
7. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычной речи. Москва, 2001. 212 с.
8. Руденко Г. О., Причина Ю. В. Формування мовленнєвих компетенцій у студентів ВНЗ немовного профілю. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2016. № 2. С. 47–56.
9. Стойко С. В. Реалізація комунікативного підходу в навчанні іноземних мов. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2011. Вип. 85. С. 220–223.
10. Krashen S. Explorations in Language Acquisition and Use chapter one (Heinemann) URL: <http://sdrashen.com/>. MasculiB. Market Leader. Pre – Intermediate Business English Teacher’s Resource Book. Longman. 3d edition. 216 p.

REFERENCES

1. Batsevych, F. S. (2003) *Narysy z komunikativnoi linhvistyky [Essays on communicative linguistics]*. Lviv : Vydav. tsentr LNU im. Ivana Franka. 281 s. [in Ukrainian].
2. Vodianytska, I. I. (2011) Model naukovo-metodychnoi roboty vyperedzhaiuchii osvity dlia staloho rozvytku [Model of scientific and methodical work of advanced education for sustainable development]. Reteved from: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/25047 [in Ukrainian].
3. Koval, L. M. (2010) Formuvannia u studentiv nemovnykh vyshchyykh navchalnykh zakladiv anhlomovnoi profesiinoorrientovanoi movnoi kompetentsii [Formation of English-speaking professionally oriented language competence in students of non-language higher educational institutions]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, 20.4, 318–321 [in Ukrainian].
4. Kocherhan, M. V. (2003) Movoznavstvo na suchasnomu etapi [Linguistics at the present stage]. *Dyvoslovo*, 5, 24–29 [in Ukrainian].
5. Lepokhina, M. V., Snisarevska, Yu. B. (2014) Psykholinhvistychni osoblyvosti kontroliu v ovodinni inshomovnym movlennievym myslenniam [Psycholinguistic features of control in mastering foreign language speech thinking]. *Problemy suchasnoi pedahohichnoi osvity*, 45, 158–164 [in Ukrainian].
6. Moroz, T. O. (2014) Formuvannia inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti u protsesi pidhotovky maibutnykh fakhivtsiv [Formation of foreign language professional competence in the process of training future specialists]. *Sotsium. Nauka. Kultura*. Reteved from: <http://int-konf.org/konf012014/688-k-p-n-moroz-t-o-formuvannya-nshomovnoyi-profesyinoi-kompetentnost-u-proces-pdgotovki-maybutnh-fahvcv.html> [in Ukrainian].
7. Passov, E. Y. (2001) Kommunnykatyvnyi metod obuchenya ynoiazychnoi rechy [A communicative method of teaching foreign language speech]. M., 212 s. [in Russian].
8. Rudenko, H. O., Prychyna, Yu. V. (2016) Formuvannia movlennievyykh kompetentsii u studentiv VNZ nemovnoho profiliiu [Formation of speech competencies in students of non-language universities]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*, 2, 47–56 [in Ukrainian].
9. Stoiko, S. V. (2011) Realizatsiia komunikativnoho pidkhodu v navchanni inozemnykh mov [Implementation of a communicative approach in foreign language teaching]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu*, 85, 220–223 [in Ukrainian].
10. Krashen, S. Explorations in Language Acquisition and Use chapter one (Heinemann). Retrieved from: <http://sdrashen.com/>.